

Antón Costas

De rendibilitat a productivitat

Amb vent en popa i a tota vela. L'economia espanyola continua sorprenent propis i estranys amb la seva velocitat de creuer, tant en termes de creixement del PIB com de l'ocupació. Els instituts de previsió econòmica –tant nacionals com internacionals– fa un any que corregeixen a l'alça els seus pronòstics. Si el març de l'any passat la previsió per al 2015 era d'un 1,8%, el creixement del primer trimestre, del 0,9%, projectat al conjunt de l'any porta a un creixement del 3,8%.

Les previsions d'ocupació van en la mateixa línia. L'OCDE estima que Espanya serà el país on es crearan més llocs de treball, uns 900.000 entre el 2015 i el 2016. Les dades de l'Enquesta de Població Activa (EPA) del segon trimestre avalen aquest pronòstic. I, a més a més, amb aspectes encoratjadors. L'ocupació creix en tots els sectors, especialment en la indústria i els serveis de mercat. A part, augmenta per primera vegada l'ocupació dels joves.

Quins són els motors d'aquesta recuperació sorprenent? N'hi ha dos. D'una banda, factors conjunturals i estructurals interns, com la recuperació del consum i la continuació del bon comportament de les exportacions. De l'altra, un vent de cua, impulsat per la nova política monetària del BCE –amb la devaluació de l'euro i la baixada dels tipus d'interès– i per la caiguda dels preus del petroli.

Hi ha motius per alegrar-se'n? Sens dubte. De tota manera, la temporalitat no disminueix, hi continua havent moltes persones a la llista de l'atur i ha aparegut una nova tipologia de treballadors pobres amb salaris que no donen ni per arribar a final de mes ni per emancipar els joves dels pares o avis.

Però hi ha alguna cosa més en aquesta recuperació que em produeix inquietud. L'economia espanyola continua tenint un comportament maniacodepressiu. Facin memòria. Vam ser el país que més va créixer i va crear ocupació en l'etapa

de la bombolla creditícia; després, amb la crisi, vam ser el país que més ocupació va destruir, i ara sembla que ens tornem a comportar de la mateixa manera.

Què genera aquest comportament bipolar? Com podem aprofitar aquesta recuperació per aconseguir una economia amb un comportament més estable, sense cicles tan pronunciats del PIB i de l'ocupació?

La resposta està en una tendència arrelada del nostre model de creixement. Tant la cultura empresarial i sindical com les polítiques públiques afavoreixen estratègies empresarials de vol gal·linaci.

les estratègies curterministes orientades únicament a la rendibilitat: la reforma laboral, les reduccions impositives o la complaença amb els acomiadaments massius dels ERO.

Probablement va ser inevitable en un primer moment. Els forts desequilibris econòmics i empresarials que va portar la crisi del 2008 van obligar a posar el focus en la recuperació de la rendibilitat i en la reducció de l'endeutament. Era qüestió de vida o mort. Però el pitjor ja ha passat. La majoria de les empreses han tornat als beneficis. Els excedents afavorits per la devaluació salarial, els ERO i les reduccions impositives donen per desendeutar-se i emprendre noves inversions. Ara toca la productivitat.

Hauríem de saber aprofitar aquest vent de cua que mou la recuperació per orientar la cultura empresarial i sindical, així com les polítiques públiques, cap a la productivitat. Això portarà a una nova cultura del compromís recíproc entre les empreses i els treballadors. Un compromís que afavorirà la confiança mútua, el compromís de l'empresa amb la formació professional i amb la creació d'ocupació estable.

Quan es canvia el focus de la rendibilitat a la productivitat tot canvia en la vida de l'empresa, des de les relacions laborals fins a l'interès per la innovació i l'R+D. Perquè la pervivència a llarg termini d'un projecte empresarial es basa en això, en la confiança mútua entre empresa i treballadors i en la innovació permanent.

Hi ha senyals que ens permetin ser optimistes? N'hi ha. La revolució de la internacionalització de moltes empreses –que ha estat la veritable reforma estructural– està introduint una visió de llarg termini centrada en la productivitat i en la millora de les relacions de confiança i compromís amb els treballadors.

JORDI BARBA

L'ideal seria que la política acompanyés i afavorís aquest canvi d'estratègies empresarials des de la rendibilitat fins a la productivitat. Quin bon vassall seria aquesta recuperació, si tingués un bon senyor! Altrament, tornarem al cicle maniacodepressiu.●

Les polítiques i reformes empresarials que hem dut a terme fins ara afavoreixen

A. COSTAS, catedràtic d'Economia de la Universitat de Barcelona